

آسیب‌شناسی نظارت قانونی و شرعی قضات دادگاه‌ها بر مقررات دولتی در ایران

abrishamirad@semnan.ac.ir

محمدامین ابریشمی‌راد / استادیار گروه حقوق دانشگاه سمنان

دریافت: ۱۳۹۸/۰۹/۰۴ - پذیرش: ۱۳۹۹/۰۲/۰۳

چکیده

پیش‌بینی سطح ضعیف نظارت قضایی بر مقررات دولتی توسط قضات دادگاه‌ها در صدر اصل ۱۷۰ قانون اساسی، در کنار نظارت گسترده و مؤثر دیوان عدالت اداری، اشکالاتی در نظام حقوقی ایران ایجاد کرده است. در قالب پژوهشی توصیفی - تحلیلی، ضمن اثبات مرسوم بودن این شیوه از نظارت در بین کشورهایی که مشابه نظام قضایی ایران، از الگوی نظارت قضایی بر مقررات دولتی از طریق دادگاه‌های عمومی و دادگاه‌های اختصاصی استفاده می‌کنند، «ایجاد تشتت در رویه قضایی و آرای محاکم» و «عدم توجه به مرجع صالح جهت اعمال نظارت شرعی بر مقررات دولتی» به‌عنوان مهم‌ترین اشکالات سازوکار مزبور شناسایی شدند. لذا پیش‌بینی سازوکارهایی که منجر به نظام‌مند و محدود کردن اطلاق صلاحیت قضات دادگاه‌ها شود و فراهم کردن امکان استفاده حداکثری از ظرفیت کارشناسی و تخصصی دیوان، راهکارهای مناسبی برای جلوگیری از بروز تشتت در رویه قضایی دانسته شد. از سوی دیگر، با عطف توجه به عبارت ذیل اصل ۴، نظارت شرعی بر مقررات دولتی تنها در صلاحیت فقهای شورای نگهبان دانسته شد و قضات دادگاه‌ها مکلف به استعلام از آنها دانسته شدند.

کلیدواژه‌ها: قضات دادگاه‌ها، اصل ۱۷۰ قانون اساسی، دیوان عدالت اداری، مقررات دولتی.